

Miejsce na naklejkę z kodem szkoły

**ARKUSZ PRÓBNEJ MATURY
Z NOWINAMI
WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE
POZIOM ROZSZERZONY**

CZAS PRACY 180 MINUT

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 19 stron (zadania 1 – 18). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

**STYCZEŃ
2013**

Za
rozwiązanie
wszystkich
zadań 50
punktów

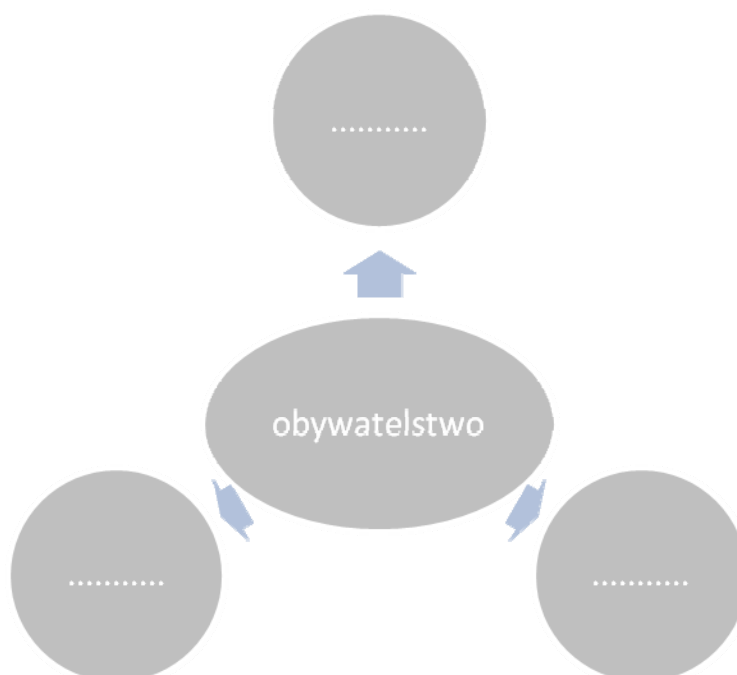
Kod
zdającego

--	--	--

CZĘŚĆ I – TEST (20 PUNKTÓW)

Zadanie 1. (2 punkty)

Uzupełnij schemat wpisując 3 sposoby wtórnego nabycia obywatelstwa:

Zadanie 2. (1 punkt)

Na podstawie tekstów rozpoznaj typy struktury społecznej i wpisz nazwy we właściwe miejsca tabeli:

Opisuje społeczeństwo w sposób konfliktowy. Zakłada, że w społeczeństwie rywalizują ze sobą właściciele środków produkcji i pracownicy najemni, np. kapitaliści i robotnicy.	.....
Zakłada, że poszczególne grupy w społeczeństwie są ułożone hierarchicznie. Miejsce w hierarchii zależy m.in. od wykształcenia, prestiżu społecznego, władzy, majątku.	.....
Zakłada podział społeczeństwa w oparciu o kryterium wieku, płci, miejsca zamieszkania.	.....

Zadanie 3. (1 punkt)

Zaznacz „P” dla zdań prawdziwych i „F” dla zdań fałszywych.

Język jako czynnik narodotwórczy odgrywa zawsze rolę jednoczącą i wpływa na powstanie narodu.	
Założenie, że ojczyzną człowieka jest cały świat jest nazywane internacjonalizmem.	
Do mniejszości etnicznych w Polsce zaliczamy Karaimów, ale nie zaliczamy Ślązaków.	
Najliczniejszą mniejszością narodową w III RP są Ukraińcy.	

Zadanie 4. (2 punkty)

Wskaż wydarzenie chronologicznie pierwsze, wpisując cyfrę „1” oraz chronologicznie ostatnie wpisując cyfrę „2”.

Rozpad Jugosławii .....

Zjednoczenie Niemiec .....

Przyjęcie Rumunii do UE .....

Rozpad Czechosłowacji .....

Zadanie 5. (1 punkt)

Rozpoznaj funkcje państwa .

- Funkcja ta jest wypełniana za pośrednictwem urzędów działających na terytorium państwa - .....
- Wynika ona z zasady solidarności społecznej i sprowadza się do pomocy najbiedniejszym i najsłabszym obywatelom.- .....
- Kształtuje postawy patriotyzmu i szacunku wobec państwa. - .....

Zadanie 6. (2 punkty)

Do podanych niżej opisów dopasuj odpowiednie nazwy modeli ustrojowych spośród następujących:

semiprezydencki, kanclerski, parlamentarno-gabinetowy, gabinetowo-parlamentarny

<p>W państwie występuje podwójna egzekutywa. Głowa państwa nie ponosi odpowiedzialności politycznej przed parlamentem. W skład rządu(często koalicyjnego) wchodzi politycy partii, które wygrały wybory parlamentarne, a szefem rządu zostaje najczęściej lider zwycięskiej partii. Rząd odpowiada politycznie przed parlamentem.</p>	
<p>W państwie występuje podwójna egzekutywa. Głowa państwa posiada rozbudowane kompetencje, ale nie ponosi odpowiedzialności politycznej przed parlamentem. Rząd ponosi odpowiedzialność polityczną zarówno przed parlamentem, jak i przed głową państwa.</p>	
<p>W państwie występuje podwójna egzekutywa. Głowa państwa pełni funkcje reprezentacyjne. Pozycja rządu jest bardzo silna – posiada on przewagę na parlamentem. Rząd tworzą najczęściej politycy jednej zwycięskiej partii.</p>	

Zadanie 7. (2 punkty)

Na podstawie danych zamieszczonych na mapie oraz wiedzy własnej odpowiedz na pytania:

- a) Podaj nazwy 3 województw, w których działa najwięcej organizacji pozarządowych.

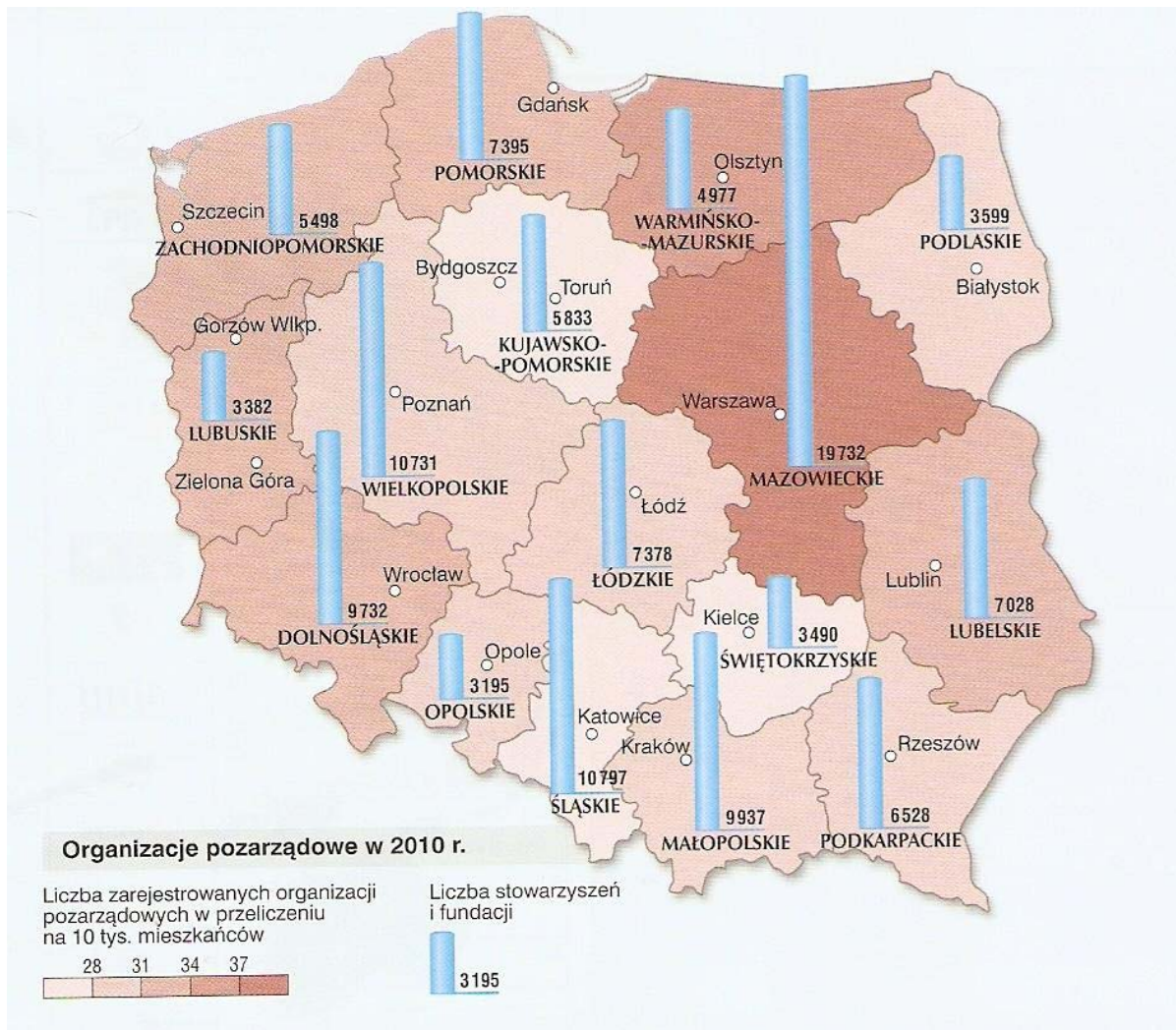
.....

- b) Oceń efektywność działania organizacji pozarządowych w Polsce, podając 2 argumenty na uzasadnienie swojego stanowiska.

.....

.....

.....

/zr. Atlas Wiedza o społeczeństwie, wyd. Nowa Era, Warszawa 2012, s.23/

Zadanie 8. (3 punkty)

Uzupełnij schemat sankcji z zakresu prawa karnego.

kary	● ● ● ● ● ● ● ●
.....	.....
pozbawienie wolności	.....
.....	pozbawienie praw publicznych
	.....

Zadanie 9. (2 punkty)

Uzupełnij tabelę, wpisując w odpowiednie miejsca nazwy wydawanych przez dany organ aktów normatywnych, spośród podanych poniżej:

rozporządzenie, konstytucja, uchwała, decyzja

Prezydent RP	
Rada Ministrów	
Zgromadzenie Narodowe	
Wojewoda	
Rada Powiatu	

Zadanie 10. (2 punkty)

Dopisz datę do podanych niżej ataków terrorystycznych:

- a) Atak na teatr na Dubrowce - .....
- b) Zamach na dzieci szkolne w Biesłanie - .....
- c) Zamachy na koleje w Madrycie - .....
- d) Eksplozje w środkach komunikacji miejskiej w Londynie - .....

Zadanie 11. (2 punkty)

Podkreśl właściwą odpowiedź:

a) Krwawe stłumienie manifestacji na placu Tienanmen w Pekinie miało miejsce:

- 4 czerwca 1989 r.
- 4 czerwca 1990 r.
- 4 czerwca 1991 r.

b) Konflikt o Górny Karabach toczy się między:

- Ormianami i Azerami
- Gruzinami i Azerami
- Czeczenami i Ormianami

c) Operacja „Pustynna Burza” to:

- międzynarodowa operacja mająca na celu uwolnienie Kuwejtu spod okupacji Iraku
- operacja odbicia zakładników w ambasadzie amerykańskiej w Teheranie
- kryptonim operacji blokady Iraku

d) Wojna arabsko-izraelska z 1973r. nosi nazwę:

- wojny sześciodniowej
- wojny Jom-Kippur
- wojny w Zatoce

CZĘŚĆ II – ANALIZA MATERIAŁÓW ŹRÓDŁOWYCH (10 PUNKTÓW).

Zadanie 12. (3 punkty)

Na podstawie tekstu źródłowego i wiedzy pozaźródłowej odpowiedz na poniższe pytania.

„ Platforma najprawdopodobniej nie złoży w Sejmie projektu ws. parytetów. Posłowie nie mogą w tej sprawie dojść do porozumienia. Część wręcz uważa, że ustawowe ustalanie liczby kobiet na listach wyborczych jest nie do przyjęcia. Wszystko wskazuje na to, że – zamiast gotowego już własnego projektu – Platforma zgłosi poprawkę do złożonego w Sejmie projektu obywatelskiego. Projekt obywatelski wprowadza 50 proc. Parytet na listach wyborczych, poprawka obniży tę kwotę do 30 proc. Większość klubu PO jest przeciwko parytetom w ogóle. A w takiej sytuacji lepiej zgłosić poprawkę do innego projektu niż własny projekt. Byłoby zupełnie niezrozumiałym, żeby zgłaszać projekt klubowy, który następnie przepadnie w głosowaniu. Wszystko wskazuje na to, że zgłosimy właśnie poprawkę, a nie własny projekt – taka opinia panuje we władzach klubu.

Agnieszka Kozłowska-Rajewicz, autorka projektu Platformy przyznaje, że zdania w sprawie parytetów są w klubie PO mocno podzielone. –Dla naszego prawego skrzydła parytety to propozycja nie do przyjęcia. Możliwe , że mój projekt będzie wniesiony w formie poprawki do projektu obywatelskiego. (...) Sądzę, że władze klubu zdecydują się właśnie na wariant poprawki – powiedziała PAP Kozłowska-Rajewicz. Projekt oprotestowują nawet niektóre koleżanki klubowe Kozłowskiej-Rajewicz. Magdalena Kochan (PO) pyta, co zrobić, jeśli na jakąś listę PO nie znajdzie tyle kobiet, aby spełnić wymogi 30-proc. Parytetu. Kochan wielokrotnie podkreślała, że nie chodzi przecież o to, żeby robić listy „ z łapanek”, a udział kobiet w życiu społecznym powinien być większy przede wszystkim poprzez politykę prorodzinną, przydomowe żłobki, rozluźnienie „sztywnego gorsetu” kodeksu pracy.”

/PO wycofuje się z własnego pomysłu na parytety, Newseek.pl, 14.02.2010/

a) Zdefiniuj pojęcie parytet.

.....
.....
.....

b) Podaj po 2 argumenty „za” i „przeciw” parytetom na listach wyborczych.
Za

.....

.....
Przeciw
.....
.....

Zadanie 13. (2 punkty)

Na podstawie tekstu i wiedzy pozaźródłowej odpowiedz na poniższe pytania.

„Są pracowite, efektywne, dokładne, obowiązkowe, mają świetne pomysły i są lojalne. A mimo tego wielu pracodawców boi się je zatrudniać. O kim mowa? O matkach – pracownikach.

Stereotypowe postrzeganie kobiety jako opiekunki domowego ogniska dosyć często degraduje ją jako dobrego pracownika. Pracodawcy obawiają się, że kobieta będzie częściej korzystała z przywilejów związanych z posiadaniem rodziny, urlopów macierzyńskich, wychowawczych, zwolnień lekarskich. Będzie mniej dyspozycyjna, a przez to mniej efektywna w wykonywaniu powierzonych jej zadań. Niestuszenie!

Matka- pracownik nie musi wcale brać więcej wolnego niż mężczyzna pracownik. A jeśli już tak się zdarzy, to w rzeczywistości obciążenia dla pracodawców z tego tytułu są niższe. Kobiety częściej korzystają z opieki nad dzieckiem, a mniej chorują. W przypadku wzięcia wolnych dni na opiekę nad dzieckiem, koszty są finansowane z ubezpieczenia społecznego. Przy tak dużej emigracji pracowników młoda kobieta, mężatka, powinna stać się dla pracodawcy atrakcyjnym kandydatem, szczególnie, jeśli w grę wchodzi kosztowne szkolenia nowozatrudnionej osoby. Bardziej opłacalne wydaje się zatrudnienie potencjalnej przyszłej matki, niż osoby z nieustabilizowanym życiem osobistym. Istnieje bowiem większe prawdopodobieństwo, że ciąża, a potem małe dziecko taką kobietę zatrzymają w firmie. Pewność, że młoda matka nie przeprowadzi się do innego miasta, czy nie wyjedzie za granicę jest większa. Jeśli młoda matka decyduje się na powrót do pracy po urlopie macierzyńskim, to zazwyczaj dlatego, że chce zabezpieczyć byt materialny rodzinie. W tej sytuacji nie może pozwolić sobie na leserowanie czy ciągłe zmiany miejsc pracy. Ponadto, opieka nad dzieckiem wymaga dużo czasu. Rzadko która matka może pozwolić sobie na pracę w nadgodzinach. Dlatego pracujące matki

tak organizują swój dzień w pracy, by maksymalnie wykorzystać go na wypełnianie obowiązków. Są sumienne i gotowe do ciężkiej pracy. Posiadanie w swoim zespole matki jako pracownika powinno być zatem atutem.

Wiele kobiet jednak w obawie przed trudnościami ze znalezieniem pracy bądź perspektywą zwolnienia z pracy odkłada decyzję o macierzyństwie. Niekorzystna polityka rodzinna powoduje brak poczucia bezpieczeństwa pracowników-matek na rynku. Sztywne formy zatrudnienia, stereotypy, skostniały sposób myślenia wielu pracodawców utrudnia kobietom realizację siebie zarówno w roli matki jak i pracownika.

Tradycyjne postrzeganie ról kobiety i mężczyzny w społeczeństwie, powoduje, że ciężar obowiązków domowych spoczywa głównie na kobietach, kształtując tym samym ich niekorzystną pozycję na rynku. Obowiązki rodzinno- domowe kolidują z rozwojem zawodowym. Kobieta nierzadko staje przed dylematem: kariera czy rodzina? Próby godzenia przez kobietę obu dziedzin życia powodują, że staje się ona mniej efektywna w każdej z nich. Dlatego, by rozerwać ten błędny krąg przyczynowo- skutkowy, należy wdrażać w firmach politykę przyjazną rodzinie. Należy zmienić przekonanie, że kobieta, z uwagi na macierzyństwo i związaną z tym nieobecność w pracy musi w pewnym sensie zaczynać wszystko od początku. Rzeczywistość tak szybko się nie zmienia, ani macierzyństwo nie sprawia, że kobiecie z dnia na dzień ubywa wiedzy, kwalifikacji, doświadczenia. Wręcz przeciwnie, kobieta spełniona jako matka, pojawia się na rynku pracy z ogromną chęcią i motywacją do działania i poświęcenia swoich umiejętności zawodowych. Mama może stać się doskonałym pracownikiem, jeśli tylko pracodawca okaże jej zrozumienie.

Dlatego tak ważne jest promowanie innowacyjnych rozwiązań sprzyjających pracy młodych matek, które chciałyby opiekować się swoimi dziećmi, a jednocześnie kontynuować życie zawodowe. Wskazuje się tutaj na niestandardowe formy pracy takie jak: nienormowany czas pracy, możliwość negocjacji zakresu obowiązków, przesuwanie czasu pracy, czasowe zmniejszanie etatu, możliwość wykonywania pracy z domu czy opłacanie opieki nad dziećmi, bądź tworzenie przyzakładowych przedszkoli. Ciekawym rozwiązaniem jest też organizowanie szkoleń dla kobiet

przebywających na urlopie, by nie traciły one kontaktu z firmą i z tym, co się dzieje na rynku pracy. Jak widać, nadchodzi czas, by macierzyństwo stało się zaletą, a nie wadą pracownika. Zadowolenie z warunków wykonywania pracy pozwala na koncentrowanie się na jej efektach. Dzięki dogodnym warunkom wykonywania pracy, łatwiej pracownikowi identyfikować się z celami działania firmy. Kiedy jesteśmy zadowoleni z warunków pracy, pracujemy wydajniej. Elastyczna organizacja czasu pracy pozwala lepiej wywiązywać się z obowiązków pracowniczych, zmniejsza absencję oraz pozwala na rozwój zawodowy matek - pracowników.”

/A. Zawadzka, A. Gwóźdź – Wiśniewska, Matka-Pracownik, www.kariera.com z dnia 2008-09-26./

a) Jakie argumenty wysuwają pracodawcy przeciw zatrudnianiu młodych kobiet?
Wymień min. 2.

.....
.....

b) Wypisz z tekstu przykłady strukturalnego oraz kulturowego konfliktu ról społecznych:

- konflikt strukturalny - .....

.....

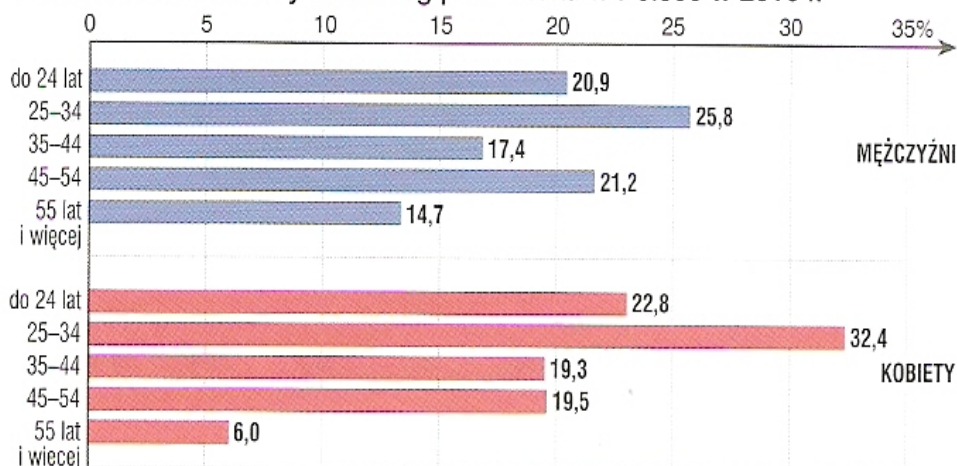
- konflikt kulturowy - .....

.....

Zadanie 14. (1 punkt)

Na podstawie danych z wykresu oraz wiedzy własnej odpowiedz na pytania:

▼ Struktura bezrobotnych według płci i wieku w Polsce w 2010 r.

/zr. Atlas Wiedza o społeczeństwie, wyd. Nowa Era, Warszawa 2012, s.69/

- a) Wskaż grupy wiekowe wśród obu płci, w których bezrobocie jest najwyższe, odwołując się do danych procentowych.

.....

- b) Wymień 2 powody, dla których bezrobocie wśród młodych kobiet jest wyższe niż wśród młodych mężczyzn.

.....

.....

Zadanie 15. (2 punkty)

Na podstawie źródeł i wiedzy pozaźródłowej odpowiedz na pytania:

A.

„W Polsce jest niewielka grupa osób, która wie, że trzeba i warto dbać o politykę równościową, a także pilnuje, żeby pieniądze unijne na ten cel nie przeszły nam koło nosa. "Większość polskich polityków natomiast nie rozumie polityki równościowej, nie zna jej i nie chce znać" - mówi prof. Fuszara. Jak zaznacza, w spojrzeniu na politykę równościową istnieje ogromna różnica pomiędzy politykami, a organizacjami pozarządowymi, choć wśród polityków mamy wąskie grono specjalistek, które tę politykę znają i rozumieją. Zwykle nie przekłada się to jednak na politykę rządową. "Co prawda były w stanie przekonać polityków, że ze względu na nasze międzynarodowe zobowiązania powinniśmy wprowadzać w życie odpowiednie

regulacje prawne, dostosowujące nasze prawo do prawa Unii Europejskiej, ale nie są w stanie wyedukować klasy politycznej" - podkreśla. Na przykład w pierwszej fazie programu unijnego Equal, zajmującego się zwalczaniem dyskryminacji na rynku prac, nie było Polski. Weszliśmy dopiero w drugiej fazie. Były tam za to takie kraje, jak Czechy, które wcześniej wprowadziły przepisy dostosowujące w tym zakresie ustawodawstwo do ustawodawstwa Unii Europejskiej. "Lubimy być dumni z różnych rozwiązań i uważać się za kraj wiodący w naszej grupie, ale na tym przykładzie widać, że niektóre kraje szły szybciej i dalej" - mówi profesor.

Dotychczasowe doświadczenie przekonuje, że w Polsce rozwiązania prorównościowe wprowadzane są przede wszystkim pod presją międzynarodową. Takim przykładem był dostęp kobiet do szkół wojskowych. Przez wiele lat kobiety ubiegały się o możliwość uczenia się w tych szkołach. Sprawę podjął w końcu Rzecznik Praw Obywatelskich, okazało się bowiem, że odmowa dopuszczania kobiet do egzaminów wstępnych nie znajdowała żadnej podstawy prawnej.

W odpowiedziach udzielanych rzecznikowi przyznawano wprawdzie, że takie praktyki nie mają podstawy prawnej, a konstytucja gwarantuje równość płci, stwierdzano jednak, że dziś nie ma możliwości realizowania postulatów ze względu na koszty. "Okazało się więc, że brak pieniędzy był wystarczającym argumentem, aby uzasadnić nieprzestrzeganie konstytucji" - mówi profesor. Rok później, po wstąpieniu Polski do NATO, szkoły te otworzyły się dla kobiet i pieniądze jakoś się znalazły."

/M. Fuszara, Kobiety w polityce, [www. studentka.pl/](http://www.studentka.pl/)

B.

/źr. www.uniface.pl/

a) Jak władze PRL rozumiały zasadę równouprawnienia kobiet i mężczyzn, propagowaną na plakacie?

.....

.....

b) Na czym polega obecna polityka równości płci propagowana w krajach Unii Europejskiej?

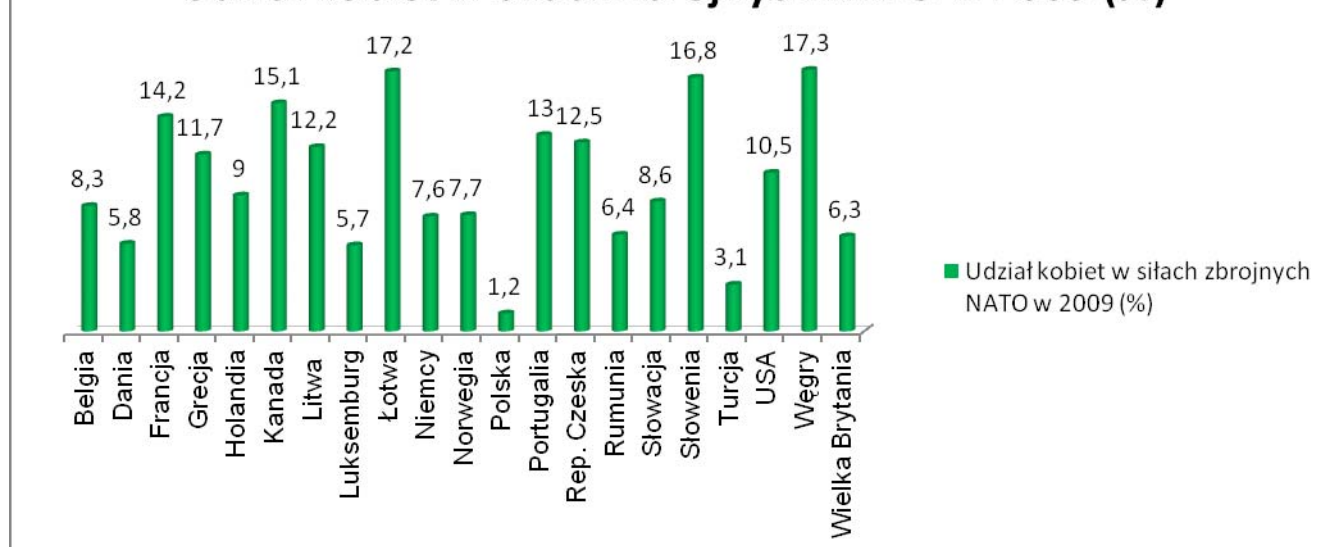
.....

.....

Zadanie 16. (1 punkt)

Na podstawie danych z wykresu i wiedzy pozaźródłowej odpowiedz na pytania:

Udział kobiet w siłach zbrojnych NATO w 2009 (%)

/źr. opracowanie własne na podstawie Atlas Wiedza o społeczeństwie, wyd. Nowa Era, Warszawa 2012/

a) Wymień 3 kraje Unii Europejskiej, w których odsetek kobiet w armii jest najwyższy.

.....

b) Wymień 3 kraje Unii Europejskiej, w których odsetek kobiet w armii jest najniższy.

.....

Zadanie 17. (1 punkt)

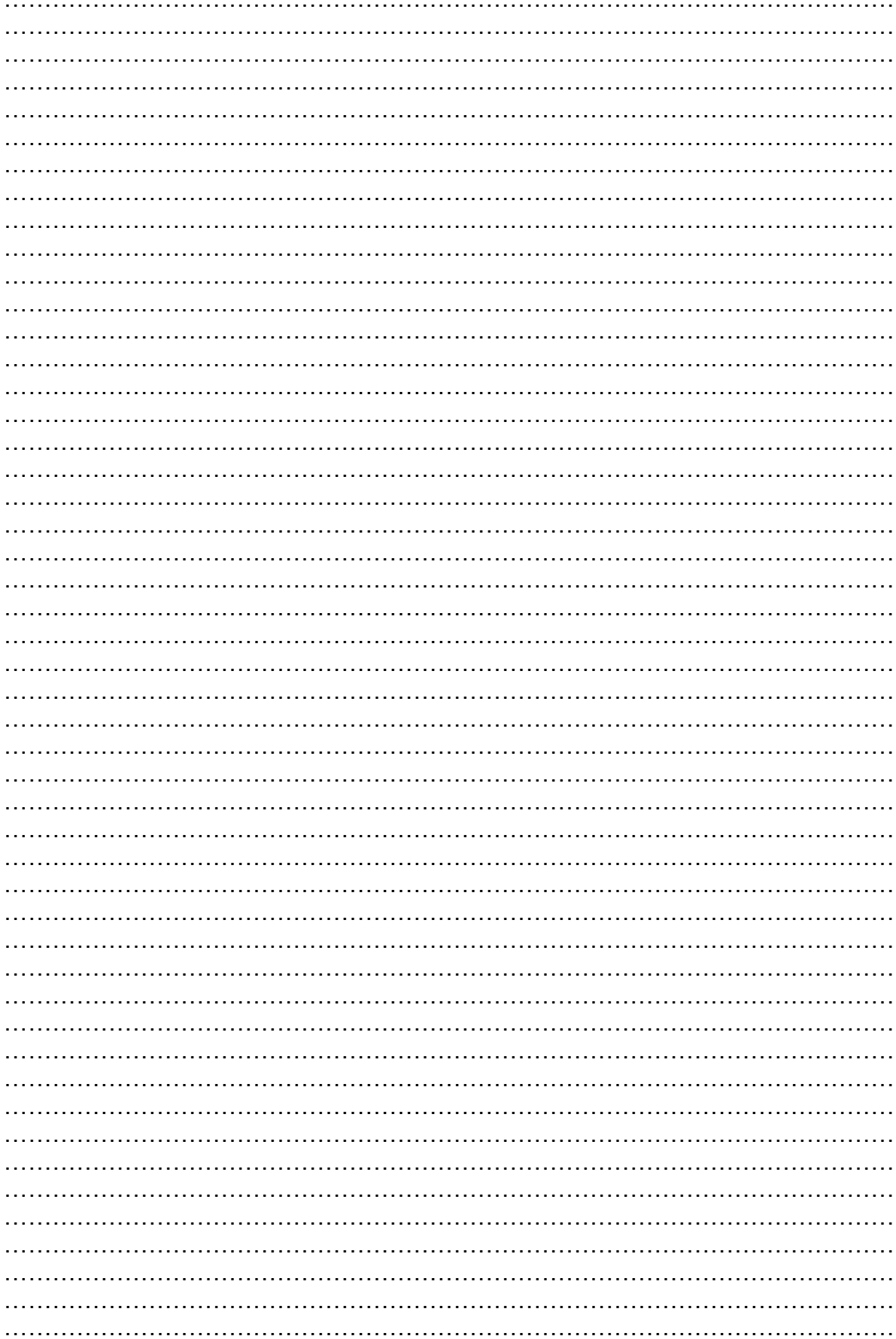
Dopasuj nazwiska kobiet znanych w polskiej polityce do pełnionych funkcji, wpisując odpowiednią cyfrę we właściwe miejsce:

- a) Hanna Suchocka .....
- b) Ewa Łętowska .....
- c) Hanna Gronkiewicz – Waltz .....
- d) Anna Fotyga .....
- e) Elżbieta Bieńkowska .....
- f) Danuta Hübner .....

- 1) Rzecznik Praw Obywatelskich
- 2) Prezes Narodowego Banku Polskiego
- 3) Prezes Rady Ministrów
- 4) Minister Spraw Zagranicznych
- 5) Ambasador RP w Brukseli
- 6) Komisarz UE
- 7) Minister Rozwoju Regionalnego

BRUDNOPIS

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....